

Dato: 08.09.2020

Til: Finansutvalet

Saksnr: 2020/60738-4
Saksbehandlar: Karl Viken

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for opplæring og kompetanse		16.09.2020

HU OPPKO Budsjett 2021/økonomiplan 2021-2024 - arbeidsdokument 4/20

Forslag til uttale

1. Hovudutval for opplæring og kompetanse sluttar seg til presentert samla opplegg for driftsbudsjett 2021.
2. Hovudutval for opplæring og kompetanse sluttar seg til presentert opplegg for investeringsbudsjett 2021- 2024.
3. Hovudutval for opplæring og kompetanse sluttar seg til presentert budsjett for sektoren fordelt på løyvingsnivå og med innarbeidde salderingstiltak.

Samandrag

I denne saka får hovudutval for opplæring og kompetanse budsjettet for 2021 til handsaming. I tillegg til handsaming av sitt eige sektorbudsjett fordelt på løyvingsnivå og innarbeidde salderingstiltak for 2021, handsamar også hovudutvalet felles sentrale budsjettmoment og investeringsbudsjettet for perioden 2021- 2024.

Bjørn Lyngedal
fylkesdirektør

Birthe Haugen
Seksjonssjef

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

I denne saka får hovudutval for opplæring og kompetanse budsjettet for 2021 til handsaming. I tillegg til handsaming av sitt eige sektorbudsjett fordelt på løyvingnivå og innarbeidde salderingstiltak for 2021, handsamar også hovudutvalet felles sentrale budsjettmoment og investeringsbudsjettet for perioden 2021- 2024.

Saka har slik inndeling:

Innleiing

1 Fellesdel – samla opplegg driftsbudsjett 2021

2 Fellesdel – Investeringsbudsjett 2021- 2024

3 Sektorbudsjett: Opplæring og kompetanse

Innleiing

Prosess

Involvering av hovudutval

Eit sentralt moment i denne runden av budsjettprosessen er involveringa av hovudutvala i forkant av finansutvalet. Hovudutvala får fylkesdirektør sitt budsjett presentert, og gjev uttale om sektorbudsjett, det samla budsjettopplegget og investeringsbudsjettet. I sektorbudsjetta er det fordeling av sektorramme på løyvingnivå og val av salderingstiltak som er det mest sentrale. Alle sektorane sine budsjett vert handsama i respektive utval. Uttalane frå dei ulike utvala vert del av grunnlaget for handsaminga i finansutvalet.

I tillegg får alle hovudutvala sak om administrativt innsparingsprogram til uttale. Nokre av tiltaka som er foreslått her, vil få verknad for alle avdelingar, t.d. reduksjon av kostnader til kontingentar, reiser og bevertning

To felles delar og sektorspesifikke delar

Alle utvalssakene som handsamast i denne omgang har tre delar. Det er to felles delar som kjem til handsaming i alle møte. Den fyrste går på kva som ligg i det totale budsjettopplegget til Vestland for 2021. Den andre delen er eit endeleg framlegg til investeringsbudsjett for planperioden 2021-2024. Det vert lagt opp til at hovudutvala også gjev ein uttale på desse to fyrste delane, og desse vil ligga ved når finansutvalet har si handsaming.

Den siste og tredje delen i alle sakene er sektorspesifikk, og dei ulike sektorbudsjetta kjem til handsaming og uttale i sine respektive hovudutval. Stabsavdelingane og tannhelse høyrer ikkje inn under noko hovudutval, og desse sektorbudsjetta vert presentert og kjem til handsaming i finansutvalet.

Som eksempel vil budsjettsaka som går til hovudutval for samferdsel og mobilitet ha slik struktur:

Del I. Fellesdel: budsjett 2021

Del II. Fellesdel: Investeringsbudsjett 2021- 2024

Del III. Sektorbudsjett mobilitet og kollektiv og infrastruktur og veg

Hovudutval for samferdsel og mobilitet gjev sin uttale til dei to fellesdelane og dei to presenterte sektorbudsjetta.

Sektorar utan utval

Som nemnt er det sektorar som ikkje høyrer innunder eit spesifikt hovudutval;

- Organisasjon og økonomi (inkludert eigedom)
- Strategi og digitalisering
- Tannhelse (ligg innunder Strategi og digitalisering)

Presentert budsjett frå fylkesdirektørane for stabsavdelingane og fylkestannlegen ligg også som referatsaker til finansutvalssaka, tilsvarende hovudutvalssakene med dei andre sektorbudsjetta.

Finansutvalet gjer så prosessvedtak på alle sektorbudsjetta. Uttalar frå hovudutvala vert ettersendt, og vert del av grunnlaget for handsaminga.

Førebels budsjetttramme for kontrollutvalet vert og presentert for finansutvalet. Sistnemnde vert utarbeidd av sekretariat for kontrollutvalet, og er del av område politisk styring, kontrollorgan organisasjon og økonomi.

Under er ein oppsummerande tabell:

Utval	Dato	Handsaming
Hovudutval for opplæring og kompetanse	16.sept.	Utale til sektorbudsjett for opplæring og fellesdelar
Hovudutval for samferdsel og mobilitet	16.sept.	Utale til sektorbudsjett for veg og infrastruktur og mobilitet og kollektiv og fellesdelar
Hovudutval for kultur, idrett og integrering	16.sept.	Utale til sektorbudsjett for kultur og fellesdelar
Hovudutval for næring	16.sept.	Utale til sektorbudsjett for innovasjon og næring og fellesdelar
Finansutval	17.sept.	Prosessvedtak alle sektorbudsjett og fellesdelar
		Budsjett for kontrollutvalet til orientering

Saldering driftsbudsjett og økonomiplanperiode

Saldering driftsbudsjett 2021

Finansutvalet gjorde i første møte følgjande prosessvedtak i høve til presenterte salderingstiltak på 100 mill. kr;

«Finansutvalet tek dei sektorvise salderingstiltaka til vitande og ber fylkesrådmannen om å leggje dei presenterte sektorvise salderingstiltaka til grunn i det vidare arbeidet fram mot handsaming i hovudutvala.»

I budsjettframlegga for dei ulike sektorane er dei tidelegare presenterte salderingstiltaka til sektorane innarbeidde. I første arbeidsdokument var status for salderinga at to sektorar - infrastruktur og veg og opplæring og kompetanse – ikkje var heilt i mål med sine utfordringar. I dette budsjettframlegget har alle sektorane innarbeidd naudsynte tiltak, slik at det samla salderingsbehovet på 100 mill. kr er løyst.

Samstundes gjorde finansutvalet følgjande prosessvedtak;

«Fylkesrådmann vert bedt om å synleggjere alternative salderingstiltak på totalt 100 mill. kr innan sektorane fram mot handsaming i hovudutvala.»

Dei 100 mill. kr i alternative salderingstiltak er lista opp i kvart einskilt sektorbudsjett. Finansutvalet kan om ønskeleg bruke desse som alternativ, og byte ut innarbeidde tiltak som utvalet ikkje vil gå vidare med.

Ut over dei 100 mill. kr må sektorane også finne inndekking i form av tiltak for å dekke inn meirbehov utover budsjetttramma. Tertialrapporten etter 2. tertial syner også at særskilt kollektivsektoren, opplæring og kompetanse og tannhelse har negativ drift i 2020 som også må takast omsyn til i budsjetteringa for 2021.

Saldering økonomiplan: utgreiingsområde

Det vidare behovet for salderingstiltak utover i økonomiplanperioden har gjort det naudsynt å greie ut område som kan vere aktuelle i høve til innsparingar. Finansutvalet har tidlegare gjort slikt prosessvedtak om dette:

«Finansutvalet viser til behovet for ytterlegare innsparingar i drifta i økonomiplanperioden, og ber i denne samanhengen om at utgreiingar innanfor følgjande område vert sett i verk:

Utgreiingsframlegga i tabellen vert sett i gang med dette unntaket/presisering:

-Det vert ikkje starta opp ny skulestruktursak, men oppfyllingsgrad, utlysingspraksis og tilbodsstruktur blir gjennomgått.»

I dette arbeidsdokumentet gjev fylkesrådmannen ein status for det meir langsiktige arbeidet for å få eit berekraftig driftsnivå.

Budsjettmessige klimakonsekvensar

Finansutvalet tok i møte 26.03.20 statusmeldinga om klimabudsjett til orientering. Klimabudsjettet er eit viktig styringsverktøy for å redusere klimagassutslepp fram mot 2030.

I endeleg budsjettframlegg frå finansutvalet som kjem til handsaming i november, legg ein opp til å ta inn eit eige klimakapittel, tilsvarande det som var med i budsjettet for 2020. Her vil det vera klimamål, samla prognosar for utslepp av klimagassar frå Vestland fylkeskommune og oversikt over utsleppa for kvar sektor. Framstillinga vil vere mest mogeleg oppdatert og relevant for Vestland fylkeskommune sin situasjon for 2021 og åra framover.

I denne omgangen vert budsjettet foreslått vedteke på løyvingnivå innan kvar sektor. Vurderingane av klimaeffektar er sett opp under omtalen av den einskilde sektor sine løyvingnivå. Informasjonen her vil kunne vere viktig i

utarbeidinga av Vestland fylkeskommune sitt klimabudsjett. Sektoren strategisk utvikling og digitalisering skal yte fagleg støtte til dei andre sektorane i dette arbeidet.

Oppfølgingspunkt

Kontraktskostnadar kollektiv

Når det gjeld kontraktskostnadar innan kollektiv, vart det i førre arbeidsdokument sagt at fylkesrådmannen skulle kome tilbake til korleis utslaga av indeksjusteringane skulle handsamast. I budsjettet for 2021 er det teke ut 88 mill. kr som følgje av nedgangen i kontraktskostnadar i ferjesektoren frå 2020 til 2021.

I tillegg er kostnadane i kollektivsektoren generelt påverka av svingingar i dei ulike indeksane som kontraktssummane vert rekna ut frå. Utslaga i indeksane er usikre og vert i desse tider også påverka av pandemien. Fylkesrådmannen meiner utslaga i desse indeksane/kostnadane er så vidt usikre, at ein ikkje vil tilrå å endre budsjetttramma for Mobilitet og kollektiv utover det som vart gjort i arbeidsdokument 3/20.

Kontraktskostnadane for ferje vil stiga i økonomiplanperioden, etter den mellombelse nedgangen frå 2020 til 2021 og reduksjonen i budsjetttramma som finansutvalet gjorde prosessvedtak om i arbeidsdokument 3/20 i samband med fastsetjing av sektorrammene, gjer at ein har teke høgde for auken i kostnadar dei neste åra i økonomiplanperioden, som ein kjenner til på noverande tidspunkt.

Budsjett sjølvprofilering/skilting og konsulenttenester

Det vert vist til prosessvedtak frå førre finansutval i juni der det vert bede om at fylkeskommunen sitt budsjett for sjølvprofilering, inkludert skilting, og budsjettet for konsulenttenester, vert lagt fram. For 2020 har ikkje fylkeskommunen noko gjennomgåande budsjett der alle einingane har detaljert kostnadane sine på desse to områda. Det kjem av at ein ikkje kunne ha ein vanleg budsjettprosess for 2020 der einingane detaljerte sine budsjett etter likeins prinsipp hausten 2019. Å bruka historiske tal for dei to gamle fylka har vist seg å ikkje gje eit presist bilete av kva som vert brukt i Vestland på desse to områda.

I dette dokumentet kjem framlegg til budsjett pr. løyvningsnivå. Når ein får prosessvedtak på dette vil einingane detaljere budsjettet sitt fram til neste møte i finansutvalet. Fylkesrådmannen vil då kunne presentere eit endeleg budsjettopplegg på detaljert nivå der dei totale budsjettet for Vestland for sjølvprofilering, inkludert skilting og konsulenttenester vil verte lagt fram for finansutvalet.

Finansiering bybanen

Det vert synt til prosessvedtak i førre finansutval der fylkesrådmannen vert beden om å klargjere korleis tidlegare bybaneinvesteringar samt investeringar til bybanevogner inngår, eller ikkje inngår i den samla gjeldsgraden for Vestland fylkeskommune på 115 %.

Fylkesrådmannen kan opplysa følgjande:

Utbygging av bybanen frå Bergen sentrum til Flesland har i all hovudsak vorte finansiert med bompengar og statstilskot. Ordninga med bompengar er slik at bompengeselskapet tek opp lån til bygginga. Lånet vert nedbetalt med bompengar som bompengeselskapet krev inn. På denne måten inngår ikkje bompengelån i fylkeskommunen si gjeld, men ligg i rekneskapen til bompengeselskapet Ferde AS. Fylkeskommunen har garantert for desse låna. Ferde AS sine lån til bypakke Bergen utgjorde 5,27 mrd. kr ved siste årsskifte. Denne summen omfattar meir enn berre bybanen, men bybanen er det klart største prosjektet.

Bybanevognene er i all hovudsak finansiert av fylkeskommunen med lån og inngår dermed i lånegjelda som er rekna med når ein ser på kva som er innanfor grensa for lånegjeld på 115%. Ein vil anslå at lån som er nytta til finansiering av bybanevogner utgjer om lag 650 mill. kr ved inngangen til 2020.

Avdelingsleiarressursar og andre leiarressursar ved vgs

Gjennom prosessvedtak i førre møte i finansutvalet vart fylkesrådmannen beden om å sjå nærare på omfanget og fordelinga av avdelingsressursane og andre leiarressursar ved dei vidaregåande skulane i Vestland fylkeskommune.

Opplæring og kompetanse er i gang med ei kartlegging basert på det ein har av data om dette; supplert med intervju. Denne kartlegginga må sjåast i samheng med sak om ny budsjettmodell og sak om mål og strategiar. Desse to sakene er ferdig og kjem til handsaming politisk i november. Det vert difor presentert eit heilskapleg notat om avdelingsressursar og leiarressursar til finansutvalet i november, og dette notatet vil då kunne sjåast i samheng med at det skal koma eit endeleg detaljert framlegg til budsjett for sektoren.

Inntektskjelder - Havbruksmidlar

Regjeringa foreslo i revidert nasjonalbudsjett at det skal innførast ei produksjonsavgift på laks, aure og regnbogeaure. Inntektene frå avgifta skal fordelast til havbrukskommunane og fylkeskommunane. Ei produksjonsavgift vil gje jamnare inntekter til kommunar og fylkeskommunar enn inntektene ein har fått frå sal av nye konsesjonar.

Samstundes er det forslag om å endre fordelinga av sals- og auksjonsinntektene frå auka kapasitet og nye løyve. Frå 2017 har midlane vore fordelt etter ein fordelingsnøkkel der kommunar og fylkeskommunar har fått tildelt 80 prosent og staten 20 prosent av midlane. No føreslår regjeringa å endre fordelingsnøkkelen slik at 75 prosent skal gå til staten og 25 prosent til kommunar og fylkeskommunar. Det er her dei største midlane ligg, og denne omfordelinga er uheldig sett frå kommunar og fylkeskommunar sin ståstad.

Ved behandlinga av revidert nasjonalbudsjett gjekk Stortinget inn for å endre fordelinga slik at kommunar/fylkeskommunar skal få 40 prosent av sals- og auksjonsinntektene. Dette slår inn frå 2022.

For åra 2020 og 2021 vert Havbruksfondet tilført 2,25 mrd. kr og 1 mrd. kr. Vestland fylkeskommune vil etter alt å døme få utbetalt vel 63 mill. kr i 2020 og rundt 28 mill. kr i 2021.

Administrativt innsparingsprogram

I eiga sak til hovudutvala og finansutvalet har fylkesrådmannen gjennomgang av det administrative effektiviseringsarbeidet. Programmet vart vedteke av fylkestinget som del av budsjettarbeidet for 2020.

Arbeidet har vore gjennomført mellom anna gjennom bruk av arbeidsgrupper der mellom anna dei tillitsvalde har delteke. Fylkesrådmannen viser til denne saka, men vil her kort peike på hovudpunkta:

- Identifiserte moglege innsparingar i komande økonomiplanperiode er på vel 100 mill. kr
- Overslag for 2021 er 27 mill. kr fordelt slik på ulike kostnadsgrupper:
  - Diverse driftskostnader 12,4 mill. kr
  - Byggdrift 8,0 mill. kr
  - IKT og digitalisering 5,2 mill. kr
  - Finansforvaltning 1,0 mill. kr
  - Anna 0,4 mill. kr

1 Fellesdel – samla opplegg driftsbudsjett 2021

Økonomiske føresetnader før statsbudsjettet

Sentrale inntekter

I økonomiplanen, som vart handsama av fylkestinget i juni, vart det gjeve slikt oversyn over sentrale inntekter og utgifter:

	BUDSJ. 2020	2021	2022	2023	2024
Skatt, rammetilskot og inntektsutjamn	-9 938 970	-9 983 770	-9 978 570	-9 973 370	-9 973 370
Andre generelle statstilskot	-101 400	-101 400	-101 400	-101 400	-101 400
Konsesjonskraftsinntekter	-182 000	-150 000	-157 000	-165 000	-165 000
Kapitalinnt/utg, utbytte og rentekomp.	833 900	868 300	931 900	1 041 000	1 133 400
Pensjonsutg/fellesutg/ løns- og prisvekst	44 839	44 839	44 839	44 839	44 839
Bruk/avsetning til fond	-70 000	96 400	77 600	88 300	17 900
Overføring til investering	536 997	536 997	536 997	536 997	536 997
Sum felles inntekter og utgifter	-8 876 634	-8 688 634	-8 645 634	-8 528 634	-8 506 634

I kommuneproposisjonen varsla regjeringa ein vekst i frie inntekter for fylkeskommunane på 0,4 mrd. kr. Veksten er rekna frå budsjettnivået i opphavleg 2020-budsjett (koronaeffekten av reduserte skatteinntekter i 2020 er halden utanom). Vestland fylkeskommune sin del av veksten er rekna å utgjere om lag 50 mill. kr.

Bortsett frå det som er sagt framfor om havbruksfond, har ein lite nytt å melde i høve til det som vart presentert i økonomiplanen. I 2020 la fylkestinget inn 2 mill. kr frå havbruksfond. Dersom tildelinga i 2021 vert på 28 mill. kr, inneber dette at «Andre generelle statstilskot» går opp med 26 mill. kr.

Løn- og prisvekst

Ved utarbeiding av budsjett for 2021 har sektorane og einingane førebels brukt 2020-nivå. Tala i økonomiplantabellen ovanfor er i same løns- og prisenivå som budsjettet for 2020. Endringane frå 2020 til 2021 vil då ikkje ha med seg prisvekst, men er reelle eller tekniske endringar som er forklart i budsjettopplegget. Når statsbudsjettet kjem tidleg i

oktober, vil ein justere opp heile budsjettet med pris- og lønsnivå for 2021. På denne måten vil det endelege framlegget til budsjett som vert handsama i november/desember vere i 2021- kr.

Verknadar av Korona- pandemien for budsjett 2021

Budsjetteringa for 2021 i den situasjonen ein er no, er særst krevjande. Frå sentralt hald er det ikkje kome signal på at ein skal ta høgde for verknadar av Korona når kommunesektoren budsjetterer for neste år. Tvert om skal ein leggje til grunn eit normalår. Av det kan ein slutte at ein ikkje skal budsjettere inn varige verknadar av pandemien. Slik situasjonen er no med store budsjettavvik på alle område, for både kostnader og inntekter, er det vanskeleg å leggje til grunn eit slikt scenario. Når statsbudsjettet kjem, vil ein få svaret på kva linje ein vel frå sentralt hald, og då vert det klårare kva fylkeskommunen kan leggje til grunn for budsjetteringa.

- Føresetnadar kollektivsektoren og tannhelse

Kollektivsektoren har i fleire år budsjettert med ein auke i passasjertal, og med ein auke i billettinntekter på 3,5 %. Dei fleste åra har det vist seg at ambisjonen om vekst i budsjettet har vorte nådd, og fleire år har veksten vore ein del høgare enn dette. I 2021 ville ein, om det ikkje var for pandemien, også budsjettert med om lag 3,5 % inntektsvekst. Fylkesrådmannen meiner det ikkje vil vere rett å leggje opp til eit scenario for 2021 så lenge ein ikkje har ein normalsituasjon, og ein er usikker på dei varige verknadane av pandemien. Førebels, og før statsbudsjettet for 2021 er gjort kjent, vil kollektivsektoren leggje seg på ein føresetnad der det er nullvekst i inntektene frå 2020 til 2021. Det inneber at inntektsnivået er 30 mill. kr lågare enn ved eit normalt scenario. For tannhelse vil ein budsjettere med eit noko lågare inntektsnivå enn eit normalår skulle tilseie.

Driftsbudsjettet

Sektorrammer

I førre møte i finansutvalet vart det, ved handsaming av arbeidsdokument 3/20, gjort prosessvedtak om å leggje sektorrammene i tabellen under til grunn for budsjett 2021. Sektorane har brukt desse rammene i budsjetteringa av sine løyvningsnivå:

Sektorrammer

Sektor	Ramme 2021 A-dok 3
Pol. St., kont.utv, orgøk	758 170
St.utv. og digitalisering	172 267
Tannhelse	272 164
Kultur, idr. og inkluder.	309 568
Infrastruktur og veg	1 135 692
Mobilitet og kollektiv	2 396 858
Innovasjon og nærsutv.	237 542
Oppl. og kompetanse	3 441 222
Sum sektornivå	8 723 483

Løyvningsnivå

I dette møtet vert sektorrammene i tabellen over delt opp i dei ulike føremåla, også kalla løyvningsnivå, innanfor kvar sektor. Finansutvalet gjer prosessvedtek på summene som skal brukast på dei ulike føremåla innan kvar sektor. Dette vert gjort på bakgrunn av dei politiske sakene og uttalanane frå hovudutvala. Finansutvalet kan slutte seg til uttalen som hovudutvala har gjort, men utvalet kan og gjennom sitt prosessvedtak endre summene på løyvningsnivå ved å omprioritere.

Innarbeidde tiltak

I dei ulike løyvningsnivå er det innarbeidd salderingstiltak for kvar sektor. Det vil gå fram kva løyvningsnivå som er redusert gjennom det innarbeidde salderingstiltaket. Til dømes vil det for tannhelse sitt sektorbudsjett vera eit tiltak som går på inntektsida, og då vil det framkome at dette tiltaket har redusert ramma som vert tildelt løyvningsnivået pasientbehandling.

Alternative tiltak

Det er sett opp alternative tiltak og finansutvalet vil då ha høve til å gjere om på tiltaka som sektoren har innarbeidd, og byte dei ut med dei alternative tiltaka som vert presenterte. Eksempelvis har kultur, idrett og inkludering eit tiltak som reduserer løyvningsnivået inkludering, strategi og analyse ved å redusere nokre tilskotsordningar. Dersom finansutvalet ikkje ønskjer å gå for dette salderingstiltaket, vil dei kunne byte det ut ved heller å ta eit tiltak på sektoren si alternative liste med salderingskutt. Dei same vurderingane vil også hovudutvala gjere for sine sektorar sine løyvningsnivå og tiltak; og då vert det del av hovudutvalet sin uttale.

Referatsaker og protokollar.

Alle hovudutvalssakene ligg som referatsaker til finansutvalssaka, og protokollane frå hovudutvalsmøta vert ettersendt til finansutvalet.

Sektorar utan hovudutval

- Strategisk utvikling og digitalisering
- Organisasjon og økonomi
- Tannhelse

For dei tre sektorane utan hovudutval vil presentert budsjettopplegg med summar på løyvingnivå, innarbeidde tiltak og alternative tiltak ligge som melingssaker til saksframlegget som vert handsama i finansutvalet. Alle dei presenterte sektorbudsjetta vil vere gjennomgåande like med summar på løyvingnivå, innarbeidde tiltak og alternative tiltak. I tillegg kjem forslaga i det administrative innsparingsprogrammet, som i stor grad inneber kostnadsreduksjonar i dei sentrale stabane.

Utgreiingsområde økonomiplan -status

Det vidare behovet for salderingstiltak utover i økonomiplanperioden har gjort det naudsynt å greie ut område som kan vere aktuelle i høve til innsparingar. Finansutvalet har tidlegare, ved handsaming av arbeidsdokument 1/20, gjort slikt prosessvedtak om dette:

«Finansutvalet viser til behovet for ytterlegare innsparingar i drifta i økonomiplanperioden, og ber i denne samanhengen om at utgreiingar innanfor følgjande område vert sett i verk:

Utgreiingsframlegga i tabellen vert sett i gang med dette unntaket/presisering:

-Det vert ikkje starta opp ny skulestruktursak, men oppfyltingsgrad, utlysingspraksis og tilbodsstruktur blir gjennomgått.»

Fylkesrådmannen har i dette arbeidsdokumentet fokusert på aktuelle tiltak for å redusere budsjettet 2021 med 100 mill. kr samanlikna med 2020. Finansutvalet ba i møte 18. juni om ei alternativ tiltaksliste på 100 mill. kr. Tiltakslistene er utarbeidde sektorvis og vert handsama slik at hovudutvala gjev uttale om tiltaka til finansutvalet.

Det går fram av finansutvalet sitt prosessvedtak ovanfor at det vil vere behov for ytterlegare budsjetttilpassingar i økonomiplanperioden, og det vil i denne samanhengen vere aktuelt å utgreie større tiltak og verknadene av desse.

Som nemnt i arbeidsdokument 3/20, har fylkesdirektørane utarbeidd oversyn over utgreiingsarbeidet med framdriftsplan. Dei ulike sektorane har ulikt omfang og dette gjer at utgreiingsområda er ulike både i kva effektar ein kan oppnå og kva konsekvensar det kan medføre å ta resultatata av utgreiingane til følgje.

Fylkesrådmannen ser det som naturleg at resultatet av dette arbeidet inngår som ein del av økonomiplanarbeidet for perioden fram til 2024. For ein del utgreiingar vil det naturleg ta noko tid før ein kan få resultat, og for andre kan sjølv utgreiinga ta tid.

Fylkesrådmannen viser nedanfor kva status er for dette arbeidet for kvar sektor.

Infrastruktur og veg

- Vurdere innretting av trafikksikringsmidlane: Konsekvensvurdering av budsjettreduksjon på 8,5 mill. kr hausten 2020.
- Vurdering av kontraktsstrategi, vedlikehald og utbyggingsstandard skal gjennomførast som del av RTP-prosessen. Regional transportplan skal leggast ut på høyring sommaren 2021.

Mobilitet og kollektiv

- Redusert ruteproduksjon kan gjennomførast anten ved prosentvise reduksjonar i ruteproduksjonen innanfor dei ulike tilboda, eller ved å fastlegge prinsipp for korleis tilboda skal utformast. Prinsippa kan gå på frekvens, passasjertal, i kva grad det er mogeleg med omkøyning t.d. for eit ferjesamband m.v.

- Vurdere talet på billettautomatar langs bybanetraseen. Bruken av billettautomatane har gått ned etter kvart som mobilappen er den mest nytta betalingskanalen.
- Vurdere innrettinga av skuleskyssen. Denne skyssen er i mange høve dimensjonerande for talet på bussar, og samordning av skuletid/skuleruter bør utgreiast i samarbeid med kommunane for det som gjeld grunnskuleskyssen.
- Endring i rutestruktur som følgje av nye vegar og bruer. Døme på dette i komande økonomiplanperiode er E39 Sveгатjørn – Rådal og Bybanen til Fyllingsdalen.

Innovasjon og næringsutvikling

- Vurdere prioritering mellom fagområde i samband med utarbeiding av regional plan for innovasjon og næringsutvikling.
- Potensialet for «EU-finansiering av tiltak»: I tråd med framlagt framdriftsplan er det sett i gang utgreiingsarbeid med tanke på potensialet for finansiering – spesielt med tanke på EU-programmet «Horizon Europe». Det er utarbeidd oversyn over innvilga søknader til Horisont 2020, skildring av tema i Horisont Europe som er relevante for VLFK, og dialog med avdelingane om aktuelle satsingsområde i økonomiplanperioden.

Tannhelse

- Gjennomgang av fordeling mellom statleg og fylkeskommunal finansiering av TK-Vestland og vurdering av takstane ved kompetansesenteret opp mot dei andre kompetansesentera.
- Gjennomgang av driftsmodell opp mot tilgjengeleg budsjett ved TK-Vestland.
- Vurdere kompetansesamansetjing i tannhelsetenesta m.a. ved kartlegging av alderssamansetjing.

Opplæring og kompetanse

- Sektoren har inndelt dei ulike utgreiingsområda etter tidspunkt for ferdigstilling med tiltak innanfor kvar bolk. Fleire av tiltaka er foreslått innarbeidde i budsjettet for 2021. I eiga sak vert idrettstilbodet vurdert. Det same gjeld evaluering av Hardanger produksjonsskule og organisering av fagskuledrifta i Vestland fylkeskommune.
- Av større utgreiingsområde kan nemnast vurdering av klasseoppfylling, tilbodsstruktur og handtering av omval.

Kultur, idrett og inkludering

- Vurdere vilkåra for løyving av fylkeskommunale driftstilskot.
- Gjennomgå fordeling/ansvar mellom stat, kommune og fylkeskommune for driftstilskot innan dette feltet.

Strategisk utvikling og digitalisering

- Sektoren sine tiltak inngår for ein stor del i det administrative innsparingsprogrammet som er til handsaming i eiga sak til finansutvalet.

Organisasjon og økonomi

- Sektoren sine tiltak inngår for ein stor del i det administrative innsparingsprogrammet som er til handsaming i eiga sak til finansutvalet.

2 Fellesdel – investeringsbudsjett 2021- 2024

Innleiing investering - fullstendig opplegg

I dette arbeidsdokumentet vert det presentert eit investeringsbudsjett innanfor handlingsregelen, maksimal gjeldsgrad på 115 %, med naudsynte reduksjonar og forskyvingar og med særskilt handsaming av nokre prosjekt som er peika på av finansutvalet.

Vestland fylkeskommune hadde for førre planperiode eit investeringsbudsjett som i stor grad var ei vidareføring av dei vedtaka som var gjort i dei to gamle fylka. I arbeidsdokument 2/20 vart det vist til at dei gjeldande planane hadde eit særst høgt investeringsnivå, og at det var naudsynt med reduksjonar. Dette for hindre at det nye fylket skulle få monaleg gjeldsoppbygging, og ein gjeldsgrad som ikkje var i samsvar med vedteken handlingsregel på dette området.

I revidert opplegg til investeringsbudsjett for 2021- 2024 peika fylkesrådmannen på retemporisering av det som låg inne, og viste til mogelege reduksjonar på 1,4 mrd. kr i 2022 og 1,3 mrd. kr i 2023. Samstundes la ein opp til eit moderat investeringsnivå i 2024. I dette låg det at nokre få prosjekt vart teke ut av planen, ein del vart skyvd ut i tid og fleire fekk reviderte kostnadsoverslag.

Finansutvalet gjorde prosessvedtak på det reviderte opplegget slik at ein hadde rammer i planperioden å arbeide vidare med. Rammene la opp til eit investeringsnivå innanfor handlingsregelen.

I presentert opplegg under kjem ein attende med same opplegg som det som vart presentert i mai- møtet når investeringsbudsjettet vart handsama, men har med eventuelle oppdateringar når det gjeld kostnadar og framdrift. Oppdateringane er lista opp under dei ulike investeringsprogramma. I endeleg framlegg til investeringsbudsjett vil fylkesrådmannen kome attende med detaljert omtale av alle område og prosjekt.

Finansutvalet gjorde også prosessvedtak som gjaldt handsaminga av nokre einskilde prosjekt, og ei særskilt vurdering av desse.

Oppfølging og status einskilde prosjekt

- Laksevåg, vgs og fagskule

I handsaminga av arbeidsdokument 2/20 vart det gjort følgjande prosessvedtak:

«For Laksevåg og Bergen Maritime vgs og Fagskolen i Hordaland viser finansutvalet til tidlegare vedtak i fylkestinget i PS 28/2019, og har ein ambisjon om realisera prosjektet som planlagt. Finansutvalet ber fylkesrådmannen vurdere tiltak for å betra finansieringa av prosjektet.»

I dette arbeidsdokumentet er Laksevåg og Bergen Maritime vgs og Fagskolen i Hordaland lagt inn slik at prosjektet vert realisert. Investeringa er foreslått forskyvd 2,5 år ut i tid. Dette er naudsynt for at investeringsnivået for fylkeskommunen ikkje skal overskride den vedtekte grensa.

Når det gjeld løysingar for å betra finansieringa av prosjektet utan å redusere kapasiteten og storleiken på det nye bygget, vil private investorar kunne vere eit alternativ. Dette er likevel ikkje å tilrå ut frå ei økonomisk vurdering. Det kjem av at lånerenta og avkastningskravet (husleiga) til dei private investorane vil vere vesentleg høgare enn lånerenta fylkeskommunen oppnår. Det er lagt inn løyving på 15 mill. kr i 2023 og 100 mill. kr i 2024 til prosjektet med restløyvingar i neste økonomiplanperiode. .

Fylkesrådmannen viser til at andre skulebygg som er komne like langt i planleggingsprosessen også er utsette om lag 2 år; slik at ein likebehandlar tilsvarende skuleprosjekt.

- Svelgen – Indrehus

Det vert synt til handsaming av arbeidsdokument 3/20 og oppfølging av prosessvedtak knytt til følgjande prosjekt: Fv. 614 Svelgen – Indrehus: Det vert vist til tidlegare prosessvedtak der det vert bedt om at fylkesrådmannen synleggjer ei mogleg raskare framdrift i prosjektet.

Gjeldande kostnadsoverslag for prosjektet var 1,65 mrd. 2020-kr med ei uvisse på 10%. Etter vedtak i fylkestinget 10. juni 2020 (sak 65/20) vart vegarmen gjennom Kruna forkasta. Nytt kostnadsoverslag vert då sett til 1,45 mrd. 2020-kr med ei uvisse på 10 %. Det vert lagt til grunn at det kan vere mogleg å gjennomføre prosjektet etter ein framdriftsplan som gjer at prosjektet vert ferdigstilt i 2026. Behov for løyving i mill. 2020-kr for å halde slik framdrift til og med 2026 er estimert til å verte slik:

2021	2022	2023	2024	2025	2026
5	50	400	400	400	190

Ein slik prosjektkostnad og framdrift vil det ikkje vere mogleg å få til innanfor gjeldande investeringsrammer. Låneopptaket i perioden vil verte monaleg auka og gjeldsgraden vil ikkje vere i tråd med den nemnde handlingsregelen som tilseier maksimalt 115 %. Einaste moglegheit ville vere å redusere andre stader i investeringsprogrammet for veg, men det er å poengtere at løyvingane til større pottar som tunnelrehabilitering, bruer og kaier og mindre utbetringar er særskilte knappe i høve til behovet. Forutan prosjektet Ytre Steinsund bru så er det ikkje mange vegprosjekt som det monnar å redusere eller forseinke. Når det gjeld brukarfinansiering, gjennom bompengefinansiering, så er dette lite aktuelt fordi prosjektet har eit lågt trafikkgrunnlag.

I opplegget fylkesrådmannen presenterer tilrår ein difor realisering av prosjektet, men at det får oppstart seint i perioden. Det er lagt inn 5 mill. kr som startløyving til prosjektet i 2024.

- Atløysambandet
Det vert vist til prosessvedtak i mai-møtet i finansutvalet; «Det vert utarbeidd sak om korleis den statlege ordninga for ferjeavløysing kan utnyttast best mogeleg for Atløysambandet og eventuelt andre prosjekt som er i same finansieringssituasjon».

Fylkesrådmannen legg til grunn at regjeringa kjem tilbake med oppfølginga av Stortinget sine vedtak i samband med statsbudsjettet for 2021 i oktober. Vidare forutset fylkesrådmannen at ferjeavløysingsprosjekta må vurderast samla i samband med regional transportplan ut frå oppdaterte retningslinjer for ordninga. I neste møte i finansutvalet vil ein, etter at statsbudsjettet er klart, kome tilbake med korleis ordninga kan brukast for dei prosjekta som er aktuelle for denne typen finansiering. Førebels er det lagt inn 10 mill. kr som startløyving til prosjektet i 2024. Det vert elles synt til delen som går på finansiering under, og då særskilt delen - *Gjeldsgrad og investeringsprosjekt med særskilt finansiering.*

- Opplæringsfartøy
I handsaminga av arbeidsdokument 2 vart det synt til at fylkesrådmannen har stogga prosessen med kjøp av nytt opplæringsfartøy for Måløy vidaregåande skule. Det vart i møtet gjort prosessvedtak på at det skulle fremjast ei sak som tek for seg løysingar som kan stetta dei naudsynte behova ved eit slikt fartøy. Det er sett ned eit prosjekt som skal arbeide fram desse alternativa, arbeide med anskaffinga og legge fram ei sak. Gruppa har fyrste møte i september, og det er mellom anna oppnemnt medlemmer frå Opplæringsfartøy AS (Selskapet som eig dagens båt ved Måløy vgs) og Austevoll vgs. Fylkesrådmannen vil koma attende med resultatet av dette arbeidet. Førebels er prosjektet lagt inn med løyving på 78 mill. kr i 2021 og 50 mill. kr i 2022.

Oversyn investeringsopplegg 2021- 2024

Under er oversynstabell med investeringar pr. sektor for presentert opplegg for perioden 2021- 2024.

Sektorar / tal i 1000kr	Sum 2021- 2024	2021	2022	2023	2024

Fylkesveg, inkl. tunellar og rassikring	10 823 176	2 514 531	3 211 588	2 933 278	2 163 779
Kollektiv, inkl. bybane	3 525 300	1 949 900	1 072 600	251 400	251 400
Opplæring	3 404 673	737 123	854 250	933 700	879 600
Fellesfunksjonar	1 113 000	464 000	464 000	106 000	79 000
Tannhelse	99 100	14 200	19 200	20 200	45 500
Regional utvikling	80 000	10 000	10 000	10 000	50 000
Kultur	32 000	3 000	3 000	23 000	3 000
SUM	19 077 249	5 692 754	5 634 638	4 277 578	3 472 279

Under er dei 3 investeringsprogramma presentert. Desse er i samsvar med:

- Tidlegare presenterte tal
- Oppdaterte tal for framdrift og kostnadsestimat
- I tråd med gjeldande handlingsreglar; gjeldsgrad

I tillegg til tal og tekst er det under tabellane kort gjort greie for moment ved einiskilde prosjekt dersom det er vesentlege endringar eller nye moment i høve til det som vart presentert i arbeidsdokument 2/20 i finansutvalet i mai. Dei prosjekta som finansutvalet har bedt om særskilt handsaming på er det gjort greie for over i høve til korleis prosjekta er innarbeida i dei ulike investeringsprogramma.

Investeringsprogram bygg og eigedom

Investeringar (tal i 1000kr)	Sum 2021- 2024	2021	2022	2023	2024
Fellesfunksjonar	1 113 000	464 000	464 000	106 000	79 000
Eigenkapitalinnskøt KLP	30 000	7 500	7 500	7 500	7 500
El-bilar	8 800	2 200	2 200	2 200	2 200
Fylkeshuset Bergen– Ombygg/oppr	825 000	400 000	400 000	25 000	0
Fylkeshuset Leikanger - rehab Tiltak gang- og sykkeltiltak, fylk.kom bygg	77 000	0	15 000	32 000	30 000
Tiltak gang- og sykkeltiltak, fylk.kom bygg	26 400	6 600	6 600	6 600	6 600
IT-investeringar	130 800	32 700	32 700	32 700	32 700
Skilting, bygg	15 000	15 000	0	0	0
Opplæring	3 404 673	737 123	854 250	933 700	879 600
Ombygging/rehab/mindre tilbygg	389 200	97 300	97 300	97 300	97 300
Utstyr og IT på skulane	149 600	37 400	37 400	37 400	37 400
Askøy vgs	622 000	190 000	210 000	180 000	42 000
Austrheim vgs	6 000	0	0	0	6 000
Bømlo vgs	21 000	4 000	17 000	0	0
Dale vgs - rehab/omb verkstadbyg	24 000	0	0	10 000	14 000
Eid vgs - nytt undervisningsareal	41 400	8 000	10 000	10 000	13 400
Firda vgs - rehab fløy D Aulabygg	18 000	0	0	8 000	10 000
Førde vgs./campus Førde	753 000	90 000	260 000	263 000	140 000
Knarvik vgs	6 000	0	0	0	6 000
Kvam nybygg fase 1	59 000	1 000	20 000	38 000	0
Kvam nybygg fase 2	6 000	0	0	0	6 000
Laksevåg MBS vgs og Fagskule	115 000	0	0	15 000	100 000
Langhaugen vgs	179 000	15 000	40 000	75 000	49 000

Mo og Øyrane - vassforsyning MO	1 361	1 361	0	0	0
Mo og Øyrane vgs - internat mm.	54 500	5 000	16 000	33 500	0
Mo og Øyrane vgs - nytt verkstadbygg	59 050	35 000	24 050	0	0
Måløy vgs - blokk A og D	57 000	30 000	27 000	0	0
Måløy vgs - ny akvahall	20 000	5 000	15 000	0	0
Måløy vgs, Nytt opplæringsfartøy	128 000	78 000	50 000	0	0
Skulebruksplan - planmidlar	14 000	3 500	3 500	3 500	3 500
Slåtthaug vgs	106 000	0	6 000	20 000	80 000
Sogn jord- og hagebr. - rehab. fjøs-og verkstad	4 000	0	0	0	4 000
Sogndal vgs - bil/idrettshall	6 000	6 000	0	0	0
Sogndal vgs - rehab badebasseng	7 000	0	0	2 000	5 000
Sogndal vgs avd. Kaup. og Vitensenter	81 562	81 562	0	0	0
Sotra vgs	132 000	0	16 000	16 000	100 000
Stord vgs	260 000	15 000	5 000	120 000	120 000
Årdal vgs - rehab	19 000	0	0	3 000	16 000
Årstad vgs	32 000	0	0	2 000	30 000
Åsane vgs	34 000	34 000	0	0	0
Tannhelse	99 100	14 200	19 200	20 200	45 500
Tannklinikk Sogndal	27 300	0	0	1 000	26 300
Tannklinikkar	35 000	5 000	10 000	10 000	10 000
Utstyr tannhelsetenesta	36 800	9 200	9 200	9 200	9 200
Kultur	32 000	3 000	3 000	23 000	3 000
Gulatinget	20 000	0	0	20 000	0
Restaurering av verneverdige f.k. bygg	12 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Regional utvikling	80 000	10 000	10 000	10 000	50 000
Oppgradering fiskerihamner	40 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Bømlo fiskerihamn	40 000	0	0	0	40 000
SUM	4 728 773	1 228 323	1 350 450	1 092 900	1 057 100

Hovudmoment

- Laksevåg vgs vert realisert som planlagt, men er forskyvd ut om lag 2,5 år.
- Askøy vgs er lagt inn med noko forseinka framdrift grunna rekkjefølgjekrav.
- Førde vgs har noko raskare framdrift.
- Nytt fylkeshus har noko forseinka framdrift, mellom anna grunna asbestsanering.
- Opplæringsfartøy, Måløy vgs ligg inne med opphavlege summar, men framdrift og kostnad avheng av anskaffingsprosjektet.
- Eigenkapitalinnskot KLP er avhengig av utfall av anbodskonkurranse innan pensjon.

Investeringsprogram veg

Investeringar (tal i 1000kr)	Sum 2021-2024	2021	2022	2023	2024
Bompengepakkar	4 311 458	1 145 482	1 337 469	1 092 628	735 879
Byvekstavt. (Miljøløftet) fylkesveg eks BB	1 433 950	403 625	402 150	329 525	298 650
Bømlopakken	16 500	16 500	0	0	0
Askøypakken	900 000	225 000	240 000	220 000	215 000

Nordhordlandspakken	844 808	218 957	245 919	218 203	161 729
Førdepakken	956 200	271 400	399 400	274 900	10 500
Framtidige bompengepakkar	160 000	10 000	50 000	50 000	50 000
Store investeringsprosjekt	811 200	93 400	341 000	361 800	15 000
Fv. 698 Blaksetunnelen	43 400	43 400	0	0	0
Ferjeavløysing Ytre Steinsund bru	752 800	50 000	341 000	361 800	
Fv. 614 Svelgen - Indrehus	5 000	0	0	0	5 000
Ferjeavløysing - Atløysambandet	10 000	0	0	0	10 000
Tunellrehabilitering	1 680 700	275 600	556 000	406 250	442 850
Tunnelar - utbetring etter tunnelsikkerhetsforskrifta	1 181 000	130 100	399 000	310 450	341 450
Tunnelar fv. 53 i Årdal	178 000	0	67 000	71 000	40 000
Fv. 303 Seimsdalstunnelen	260 300	145 500	90 000	24 800	0
Følgefonnstunnelen	61 400	0	0	0	61 400
Mindre utbetringar	1 026 978	345 059	264 719	207 300	209 900
Fv. 564 Austevollbrua	20 978	10 659	10 319	0	0
Fv. 161 Åsen - Helleskaret	118 000	41 000	62 200	14 800	0
Fv. 7 Øystese - Ålvik - Granvin	113 000	20 000	23 000	30 000	40 000
Fv. 611 Sæle - Engebø	123 000	0	60 000	63 000	0
Fv. 57 Dale-Storehaug	61 900	61 900	0	0	0
Bruer og kaier	268 400	96 500	76 500	23 200	72 200
Mindre utbetringar	321 700	115 000	32 700	76 300	97 700
Gang- og sykkelveg	225 350	127 350	54 900	22 200	20 900
Gang og sykkel	158 750	76 850	40 100	20 900	20 900
Fv. 548 Brandsøyvegen (refusjon)	3 900	1 300	1 300	1 300	0
Fv. 614 Breivika - Svelgen	5 200	5 200	0	0	0
Fv. 607 Heggebø - Leirvik	14 000	14 000	0	0	0
Fv. 548 Brandsøy - Solheim	43 500	30 000	13 500	0	0
Trafikktryggingstiltak	146 000	42 500	34 500	34 500	34 500
Trafikktryggingstiltak	146 000	42 500	34 500	34 500	34 500
Kollektivtrafikktiltak	87 600	21 900	21 900	21 900	21 900
Kollektivtiltak	87 600	21 900	21 900	21 900	21 900
Miljø og servicetiltak	24 400	6 100	6 100	6 100	6 100
Miljø og service	24 400	6 100	6 100	6 100	6 100
Planlegging	90 800	24 800	22 000	22 000	22 000
Planprogram	90 800	24 800	22 000	22 000	22 000
Øvrig	264 550	74 600	71 100	63 100	55 750
Refusjonar	164 150	50 000	46 500	37 500	30 150
Grunnerverv/avslutning av prosjekt	90 400	22 100	22 100	23 100	23 100
Justerings mva. (refusjon)	6 000	1 500	1 500	1 500	1 500
Utstyrskjøp INV	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000

Skredsikring	2 154 140	357 740	501 900	695 500	599 000
Mindre rassikringstiltak	521 200	52 000	89 700	210 500	169 000
Fv 500 Folgefonntn-Årsnes, byggtr	290 000	80 000	80 000	100 000	30 000
Fv. 49 Tokagjelet	215 000		15 000	50 000	150 000
Fv. 722 Flovegen	250 300	133 100	82 200	35 000	0
Fv. 53 Ljoteli	125 000	90 000	35 000	0	0
Fv. 55 Bru over Esefjorden	750 000		200 000	300 000	250 000
FV. 5631 Øyni bru	2 640	2 640			
Sum investering fylkesveg	10 823 176	2 514 531	3 211 588	2 933 278	2 163 779

Hovudmoment

Under er det ført opp vesentlege endringar og nye moment for investeringsprogrammet for veg. Dette i høve til det som vart presentert i arbeidsdokument 2 i mai- møtet i finansutvalet.

- Forskyving i tunneloppgradering (tertialrapport 2/20), reduksjon på 11,9 mill. kr
- Flytting av investeringsprosjekt frå MOK – Ranavik hurtigbåtkai, påplussing 10,0 mill. kr.
- Svelgen - Indrehus – auke med 1,9 mill. kr i 2024.
- Oppretting – feil bompengar, auke med 187,0 mill. kr
Oppretting av feil i bompengar skuldast at det var lagt inn for lågt beløp på bompengar og at låneramma var tilsvarende høgare. Dette er no oppretta ved at vedteken låneramme er vidareført, noko som gjev grunnlag for eit auka investeringsnivå. Auken er hovudsakleg lagt til tunnelrehabilitering i 2023 og 2024.
- Endring i kommunale tilskot på 66 mill. kr til investeringar til veg.
- For bompengepakkar er det ikkje endringar i høve til det som tidlegare er presentert.
- Store investeringsprosjekt: Totalkostnad for prosjekt Ytre Steinsund er endra; auke på 25 mill. kr som gjev ein totalkostnad på 754 mill. kr.
- Tunellrehabilitering: Løyvinga er redusert med 170,1 mill. kr i 2021 mellom anna knytt til tunnelane på fv. 53 i Årdal som har forseinka framdrift. Løyvinga i 2022 er auka med 165,8 mill. kr.
- Mindre utbetringar: Åsen – Helleskaret er auka med 8 mill. kr i 2021 og 22,2 mill. kr i 2022.
- Bruer og kaier: Det er sett av 96,5 mill. kr til bruer og kaier i 2021. Av dette er 77,5 mill. kr bunde i pågåande prosjekt, og 19 mill. kr i nye prosjekt.
- Mindre utbetringar: Denne posten er slått saman av tidlegare løyvingar til forsterking, strekningsvise utbetringar, spleiselag, øvrige mindre utbetringar og prosjektering framtidige tiltak.
- Gang- og sykkelveg: Den samla ramma til gang- og sykkelveg er auka med 27,75 mill. kr i 2021 og 16,2 mill. kr i 2022.
- Trafikktryggingstiltak: Den samla ramma til trafikktryggingstiltak er auka med 8 mill. kr til 42,5 mill. kr. Auken er knytt til kommunale tilskot.
- Miljø og servicetiltak: Det er sett av 6,1 mill. kr til dette området i 2021.
- Planlegging: Ramma til planlegging er auka med 3 mill. kr. Auken er knytt til prosjektet fv. 55 Bru over Esefjorden.
- Skredsikring: Det vert lagt opp til å nytte heile tildelinga til skredsikringsprosjekt over perioden. Ramma er auka med 176,4 mill. kr, og dette er knytt til overført mindreforbruk frå perioden før 2020.

I vedlegg til SAMO er notat der det er gått meir detaljert inn på kva som ligg i dei ulike pottane og på dei ulike områda innanfor investeringsprogrammet for veg.

Investeringsprogram kollektiv

Investeringar (tal i 1000kr)	Sum 2021- 2024	2021	2022	2023	2024
Mobilitet og kollektiv	3 525 300	1 949 900	1 072 600	251 400	251 400
Ferjekontraktar - ladeinfrastruktur	6 000	6 000	0	0	0
Ulike investeringstiltak kollektivområdet	120 000	50 000	30 000	20 000	20 000

Bybanen i Bergen – Vognmateriell	113 300	18 900	94 400	0	0
Bybanen – Byggjesteg 4	3 179 600	1 848 400	921 600	204 800	204 800
Bybanen – Byggjesteg 5	82 000	20 500	20 500	20 500	20 500
Terminalbygg/sjåførbygg og fasilitetar kollektiv	24 400	6 100	6 100	6 100	6 100
Sum investering	3 525 300	1 949 900	1 072 600	251 400	251 400

Hovudmoment

- I høve til det som vart presentert i arbeidsdokument 2 er det for *ulike investeringstiltak kollektivområdet* flytta 10 mill. kr i budsjettmidlar for både 2023 og 2024 til 2021; grunna større behov tidlegare i perioden.
- Når det gjeld prosjektet som går på elektrifisering av ferjene så skulle dette prosjektet vore ferdig i løpet av 2020. Det er likevel behov for ei sluttløyving på 6 mill. kr til prosjektet i 2021. Totalramma til prosjektet er ikkje endra på grunn av dette.

Finansiering investeringsbudsjett

Oversyn

Finansiering (tal i 1000kr)	Sum 2021- 2024	2021	2022	2023	2024
Bompengar	3 681 787	1 489 028	1 157 891	634 211	400 657
Tilskot	1 858 200	1 024 650	587 250	133 650	112 650
Fondsmidlar	791 900	490 100	55 000	133 400	113 400
Lånemidlar	7 282 122	1 403 805	2 256 229	2 013 621	1 608 466
Mva. kompensasjon	3 015 240	748 171	891 268	765 696	610 106
Salsinntekter	300 000	0	150 000	60 000	90 000
Driftsmidlar til investering	2 148 000	537 000	537 000	537 000	537 000
Sum Finansiering	19 077 249	5 692 754	5 634 638	4 277 578	3 472 279

Gjeldsgrad

Forslaget til investeringsbudsjett som ligg føre er innanfor vedteken gjeldsgradsgrense på 115%. I 2023 og 2024 vil ein kome nokså nær denne grensa med føreliggjande forslag. Eit avgjerande punkt for korleis ein kjem ut, vil vere kor stor nominell vekst ein får i inntektene dei siste åra i økonomiplanperioden.

Gjeldsgrad og investeringsprosjekt med særskilt finansiering

Finansutvalet i samband med handsaming av arbeidsdokument 3/20, 18. juni 2020, fylkesrådmannen si orientering om investeringsprosjekt som har særskilt finansiering opp mot den vedteke gjeldsgradgrensa på 115 %. I arbeidsdokumentet nemnde fylkesrådmannen at dette skal vurderast i det vidare arbeidet med investeringsbudsjettet. I samband med handsaming av Prp. 105 S (2019-2020) Kommuneproposisjonen gjorde Stortinget følgjande vedtak, jf. Innst. 383 S (2019-2020):

«Stortinget ber regjeringen oppdatere retningslinjene for fergeavløsningsordningen slik at fergesamband som består av flere strekninger der det bare er aktuelt å avløse deler av sambandet, beregnes som om hele fergesambandet avløses, så lenge hele sambandet legges ned.»

«Stortinget ber regjeringen om at det legges fram en egen tilskuddsordning i forbindelse med fergeavløsningsordningen som kan avhjelpe rentekostnadene de første årene etter at et fergeavløsningsprosjekt er ferdigstilt, og komme tilbake med endringsforslagene i forslaget til statsbudsjett for 2021.»

Fylkesrådmannen reknar med at Regjeringa kjem med oppdaterte retningsliner og oppdatert tilskotsordning i statsbudsjettet for 2021 som vert lagt fram i oktober.

Før ein arbeider vidare med korleis ferjeavløsningsprosjekta skal vurderast opp mot gjeldsgraden på 115%, vil fylkesrådmannen ha oversyn over Regjeringa sine forslag i statsbudsjettet, jf. Stortinget sine vedtak ovanfor.

3 Sektorspesifikt driftsbudsjett

OPPLÆRING OG KOMPETANSE

3.1 Sektorbudsjett - løyvingnivå

Tabell med driftsutgifter, driftsinntekter og netto driftsutgifter.

Alle tal i 1000 kr

Løyvingsnivå		Budsjett 2020	Budsjett 2021
Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	Brutto driftsutgifter	2 859 785	2 824 312
	Driftsinntekter	- 74 400	- 104 400
	Netto driftsutgifter	2 785 385	2 719 912
Vidaregåande opplæring for vaksne	Brutto driftsutgifter	78 937	76 637
	Driftsinntekter	-	-
	Netto driftsutgifter	78 937	76 637
Fagskule	Brutto driftsutgifter	144 487	141 987
	Driftsinntekter	- 123 200	- 123 200
	Netto driftsutgifter	21 287	18 787
Andre føremål opplæring	Brutto driftsutgifter	109 356	108 756
	Driftsinntekter	- 68 800	- 68 800
	Netto driftsutgifter	40 556	39 956
Opplæring i bedrift	Brutto driftsutgifter	544 414	581 014
	Driftsinntekter	- 25 200	- 25 200
	Netto driftsutgifter	519 214	555 814
Administrasjon av opplæring og kompetanse	Brutto driftsutgifter	32 843	30 116
	Driftsinntekter	-	-
	Netto driftsutgifter	32 843	30 116
Sum	Brutto driftsutgifter	3 769 822	3 762 822
	Driftsinntekter	- 291 600	- 321 600
	Netto driftsutgifter	3 478 222	3 441 222

Kolonna for budsjett 2020 viser opphavleg budsjett 2020 justert for tekniske endringar.

For budsjett 2021 er driftsinntekter under kvart løyvingsnivå førebels vidareført på same nivå som i 2020, med unntak inntekter frå fond knytt til resultatoverføringa. Dette salderingstiltaket aukar inntektsnivået under løyvingsnivået for vidaregåande skular med 30 mill. kr, jf. utfyllande omtale i pkt. 5

3.2 Kort omtale av dei ulike løyvingsnivåa

Løyvingsnivå Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring

Løyvinga omfattar midlar til drift av pedagogisk verksemd på dei vidaregåande skulane basert på vedteke opplæringstilbod, spesialundervisning og særskilt tilrettelagt opplæring, landsliner, gardsdrift, internat, rettleiingsteneste, produksjonsskule og fellesutgifter og administrasjon knytt til skulane og avdeling for opplæring og kompetanse.

Løyvingsnivå Opplæring i bedrift

Løyvinga omfattar midlar til tilskot til lærebedrifter, vg3 i skule som alternativ til opplæring i bedrift, instruktøropplæring, restteori for lærlingar og lære kandidatlar, stimuleringstiltak i fag- og yrkesopplæringa, tilpassa opplæring i bedrift, opplæring av prøvenemnder og fag- og sveineprøvar og kompetanseprøvar.

Løyvingsnivå Vidaregåande opplæring for vaksne

Løyvinga omfattar midlar til vidaregåande opplæring for vaksne.

Løyvingsnivå Fagskule

Løyvinga omfattar midlar til fylkeskommunalt tilskot til eigne fagskular. I tillegg kjem statleg tilskot til eigne og eksterne fagskular.

Løyvingsnivå Andre føremål opplæring

Løyvinga omfattar midlar til opplæring i sosiale og medisinske institusjonar, grunnskuleopplæring for barn og ungdom som bur i institusjon, privatisteksamen, fylkeskommunalt driftstilskot til Manger folkehøgskule, Elevorganisasjonen og «PitStop».

Løyvingsnivå Administrasjon av opplæring og kompetanse

Løyvinga omfattar drift av leiings- og stabsfunksjonar i avdeling for opplæring og kompetanse.

Klimaeffektar

Opplæringssektoren sitt klimafotavtrykk kjem i hovudsak frå bygg og infrastruktur (30 %) og forbruksmateriell og utstyr (30%). Sterkare klima- og miljøkrav kan redusere klimafotavtrykket frå desse to punkta. Auka bruk av miljømerka produkt og sirkulær økonomi kan få ned utslepp frå forbruksmateriell.

Transport med eigne køyretøy står for 9 % av klimafotavtrykket. Dette gjeld både persontransport og tyngre køyretøy og anleggsmaskiner. Vidaregåande skule sitt dieselforbruk utgjorde 58 % av Vestland sør (tidl. Hordaland) sitt totale dieselbruk i 2019 og var på 552 tonn CO₂-ekvivalentar. Auka bruk av nullutsleppsteknologi kan redusere desse klimagassutsleppa og bidra til nullutsleppsmålet i Vestland. Overgang til nullutsleppsteknologi vil krevje investeringar i nytt materiell.

Det er lagt til grunn i budsjettet at auka bruk av digitale møteplassar og andre former for digitale verktøy fører til redusert reiseverksemd både for skulane, rettleiingstenestene og for tilsette i avdeling for opplæring og kompetanse.

Skuleruta og skuleskyss er samordna med kommunane i fylket, noko som bidreg positivt i arbeidet med å redusere klimagassutslepp frå kollektivtransport. Energibruken står for 12 % av klimafotavtrykket.

3.3 Endringar frå 2020 til 2021 – tekniske justeringar

Løyvingsnivå Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring

Løyvinga er redusert med 1,273 mill. kr som følgje av innsparingskrav knytt til internasjonalisering.

Løyvingsnivå Administrasjon av opplæring og kompetanse

I budsjettarbeidet for 2020 var innsparingskrav knytt til internasjonalisering med 1,273 mill. kr ein del av salderinga. Innsparingstiltaket gjeld dei vidaregåande skulane og er difor flytta til løyvingsnivå 30.

Salderingsbehov

Salderingsbehovet for opplæring og kompetanse i 2021, samanlikna med opphavleg budsjett 2020, er rekna til 82,4 mill. kr.

Innsparingsbehov opplæring og kompetanse samanlikna med opphavleg budsjett 2020	2021
Auke tilskot til lærebedrifter/vg3	37,0
Auke fagprøvar	3,0
Reduksjon gjesteelevar	-3,0
Vedteken auke opplæringstilbodet skuleåret 2020-2021, ut over økonomisk ramme	4,6
Bortfall av kompensasjon for bruk av privat mobiltelefon for sterk autentisering som følgje av etablering av alternativ løysing frå hausten 2020	-1,2
Utfasing av ekstratilskot NDLA i samsvar med innmeldt behov	-1,2
Undervisningsutstyr skulane, reversere kortsiktig innsparingstiltak i 2020	6,2
Innsparingskrav i øk planperioden	37,0
Totalt innsparingsbehov	82,4

Salderingsbehovet i sektoren er aukande i økonomiplanperioden til 107 mill. kr i 2022, 141 mill. kr i 2023 og 178 mill. kr i 2024. Ulikt dei andre sektorane har fleire av tiltaka i opplæringssektoren halvårsverknad fyrste året i og med at mange tiltak vert sette i verk frå hausthalvåret. Heilårsverknaden kjem dermed dei påfølgjande åra.

Nærare omtale av salderingsbehovet:

- Årsprognosen for tilskot til lærebedrifter i 2020 tyder på eit meirforbruk på 42 mill. kr i høve opphavleg budsjett. Meirforbruket har samanheng med inngåing av lærekontraktar i den ikkje lovpålagde ordninga «fagbrev på jobb», og manglande kompensasjon for auke i tal lærekontraktar og prisvekst. Behovet i 2021 er stipulert til ein auke på 37 mill. kr i høve opphavelg budsjett 2020.
- Årsprognosen for fagprøvar i 2020 tyder på eit meirforbruk på 3 mill. kr i høve opphavelg budsjett 2020. Det er lagt til grunn vidareføring av dette nivået i budsjettet for 2021.
- Årsprognosen for gjesteelevar i 2020 tyder på eit mindreforbruk på 3 mill. kr i høve opphavelg budsjett 2020. Det er lagt til grunn vidareføring av dette nivået i budsjettet for 2021.
- I OPPKO-sak 28/2020 vart det oppretta 4,5 klassar ut over den økonomiske ramma avsett til opplæringstilbodet skuleåret 2020-2021. I vedtaket var det føresett finansiering ved mindreforbruk grunna Covid 19 pandemien: Skulefrukost, kurs og reiseverksemd, redusert bruk av meningokokkvaksine. Utvidinga av klassetalet er rekna til ein årskostnad på om lag 8,5 mill.kr. Kostnaden våren 2021 vil vere om lag 4,6 mill. kr. Det er fylkesdirektøren si vurdering at det ikkje er grunnlag for å redusere skulebudsjetta i 2021 grunna Covid 19. Det er difor lagt til grunn at auken i klassetalet ikkje er finansiert innanfor den økonomiske ramma. Auken i klassetal er ikkje vidareført i økonomiplanperioden.
- Bortfall av tidlegare ordning med kompensasjon for bruk av privat mobiltelefon for sterk autentisering, som følgje av etablering av alternativ løysing frå hausten 2020, bidreg til å redusere salderingsbehovet i sektoren.

- Utfasing av ekstratilskot til digitale læremiddel NDLA i perioden 2020-2022, som følge av fagfornyinga bidreg til å redusere salderingsbehovet i sektoren.
- For å saldere budsjettet for 2020 vart tidlegare løyving i driftsbudsjettet, 6,2 mill. kr, til undervisningsutstyr på dei vidaregåande skulane teke bort. Det er stort behov for undervisningsutstyr på skulane og salderinga var difor meint som eit eittårig tiltak. Det er lagt til grunn at løyvinga til undervisningsutstyr vert lagt inn i budsjettet frå 2021.
- I samband med fagfornyinga og nye læreplanar er det auka behov for kjøp av læremiddel på skulane. På bakgrunn av dei økonomiske utfordringane sektoren står overfor i økonomiplanperioden har fylkesdirektøren ikkje funne rom for å auke løyvinga til dette føremålet.
- For å møte fylkeskommunen si økonomiske utfordring er det i økonomiplanperioden lagt til grunn ein årleg auke i innsparingskrav for opplæring og kompetanse på 37 mill. kr, totalt 148 mill. kr i økonomiplanperioden.

3.4 Innarbeidde salderingstiltak: 82,4 mill. kr

I arbeidsdokument 3/20 frå fylkesrådmannen til finansutvalet presenterte fylkesrådmannen aktuelle salderingstiltak knytt til opplæring og kompetanse, delt inn i tre bolkar:

- U0: ferdig utgreidde tiltak/tiltak som ikkje krev utgreiing
- U1: Tiltak ferdig utgreidd hausten (nov) 2020
- U2: tiltak ferdig utgreidd våren (mai) 2021

Salderinga av det prognostiserte meirforbruket for sektoren i 2020 er i hovudsak gjort med kortsiktige tiltak knytt til nedtrekk på skulebudsjetta. Over tid vil ei slik løysing kunne gje negative verknader for kvaliteten på opplæringa. Med ei drift som ikkje er fullfinansiert og med aukande innsparingskrav utover i økonomiplanperioden er det, etter fylkesdirektøren si vurdering, avgjerande å få på plass omfattande salderingstiltak med langsiktig verknad. Grunnlaget for prioriteringane i framlegget til budsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024 er lovpålagde oppgåver (kjerneverksemda) og den nasjonale målsettinga om auka gjennomføring av vidaregåande opplæring. Budsjettframlegget er difor i hovudsak saldert ved å redusere omfanget av ikkje lovpålagde tiltak.

Etter fylkesdirektøren si vurdering vil det vere uråd å møte det framtidige salderingsbehovet utover i økonomiplanperioden utan å vurdere kostnadsreduserande tiltak som m.a. endringar i breidda i opplæringstilbodet - tilbodsvida.

Følgjande salderingstiltak er innarbeidde i framlegget til budsjett og økonomiplan i prioritert rekkefølge (tiltaket med prioritet 1 er det tiltaket som, etter fylkesdirektøren si vurdering, gir minst negative konsekvensar):

Prioritering	Løyvingsnivå	Salderingstiltak (82,4 mill. kr)	2021
1	Administrasjon av opplæring og kompetanse	U0: Avdeling for opplæring og kompetanse - vakansar og redusert reiseverksemd grunna digitalisering	4,0
2	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U0: Bruk av akkumulert disposisjonsfond/resultat 2020 skulane	30,0
3	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U0: Tilskot til toppidrett - redusert tilskot	1,0
4	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U0: Elev-Pc-ordninga - auka eigenbetaling	1,9

5	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U0: Skulepsykologar	2,9
6	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U0: Meningokokkvaksine for vg1-elevar	2,1
7	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U0: Skulefrukost	10,0
8	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U1: Tilskot til toppidrett (tilbod til toppidrettsutøvarar) - alternativ organisering	1,2
9	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U1: Fylkeskommunalt tilskot til Produksjonsskulen Hardanger	2,2
10	Andre føremål opplæring	U1: Tilskot til drift av Manger folkehøgskule	0,6
11	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U1: Sommarskule/leksehjelp	1,1
12	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U1: Fagnettverk	1,4
13	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U2: Fylkeskommunalt driftstilskot til internat	0,5
14	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U2: Ressurs til bibliotekar + stilling koordinator skulebibliotek	2,1
15	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U1: YSK/TAF-tilbod	2,1
16	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U2: Rådgevarressurs (ut over avtalefesta nivå)	0,5
17	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U2: Produksjonsskulen Hyssingen	3,7
18	Fagskule	U2: Fylkeskommunalt driftstilskot til eigne fagskular	2,5
19	Vidaregåande opplæring for vaksne	U2: Vidaregåande opplæring for vaksne	2,3
20	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U2: Arbeidslivskontakt	1,7
21	Vidaregåande opplæring i bedrift	U2: Tilskot til lærebedrifter for lærlingar med meir enn eitt fagbrev	3,4
22	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U2: Digital pedagogisk ressurs ved dei vidaregåande skulane	1,8
23	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U2: Miljøkoordinator	1,9

24	Vidaregåande opplæring i skule inkludert særskilt tilrettelagt opplæring	U0: Redusere driftsløying til undervisningsutstyr skulane	1,4
Sum salderingstiltak			82,4

Nærare om salderingstiltaka - konsekvensar:

- U0: Avdeling for opplæring og kompetanse - vakansar og redusert reiseverksemd grunna digitalisering
Det er lagt til grunn ei innsparing på 4 mill. kr som følgje av vakante stillingar og redusert reiseverksemd som følgje av auka bruk av digitale møteplassar og andre former for digitale verktoy.
- U0: Reduksjon/bruk av akkumulert disposisjonsfond/resultat 2020 skulane
Det er berekna å nytte 35% av avsette fondsmidlar pr 31.12.2019. Tiltaket gir full økonomisk effekt i 2021, men er eit eingongstiltak som ikkje gir langsiktig innsparingsverknad. Ordninga med resultatoverføring er meint å gje skulane større handlingsrom, eit meir langsiktig perspektiv og høve til å styre mot planlagde over-/underskot det einskilde år. Salderingstiltaket kan skape uvisse med omsyn til resultatoverføringsordninga og slik undergrave den positive effekten av ordninga.
- U0: Tilskot til toppidrett - redusert tilskot
Redusere løyvinga til tilskot toppidrett med 1 mill. kr i 2021. Årleg har 850 elevar i tidlegare Hordaland tilbod om toppidrett. 150 av desse kjem inn under tilbodet som er i regi av Olympiatoppen-Vest. Det er årleg sett av om lag 8,5 mill. kr til tilbod i toppidrett, av dette er om lag 7,5 mill. kr øyremerka tiltak i regi av Olympiatoppen-Vest. Fylkesdirektøren si vurdering er at dette er svært høg ressursbruk på få elevar. Salderingstiltaket vil redusere Olympiatoppen-Vest sitt handlingsrom.
- U0: Elev-Pc-ordninga - auka eigenbetaling
Eigenbetalinga for elevar som kjøper elev-PC gjennom fylkeskommunen si ordning er fastsett til kr 2 000. Fylkeskommunen har høve til å ta eigenbetaling tilsvarande tre gonger lågaste utstyrsstipend frå lånekassen (kr 1 071 i 2020). Auka eigenbetaling tilsvarande tre gonger lågaste utstyrsstipend er stipulert til ei årleg innsparing på 1,9 mill. kr.
- U0: Skulepsykologar
Det er budsjettert med 6,5 mill. kr til psykologteam som skal bistå dei fylkeskommunale skulane i Vestland i arbeidet med å betre det psykososiale miljøet. Psykologteamet er organisert som ein del av rettleiingstenesta. Fylkesdirektøren legg til grunn at skulane og rettleiingstenestene vil ivareta arbeidet med å fremje det psykososiale læringsmiljøet.
- U0: Meningokokkvaksine for vg1-elevar
Løyvinga til vaksine for vg1-elevar, 2,1 mill. kr årleg, føreset at kommunane dekkjer halvparten av kostnaden ved vaksiner. Salderingstiltaket inneber at løyvinga til vaksine for elevar vert teke bort og at kommunane ikkje får tilskot til vaksiner av elevar.
- U0: Skulefrukost
Det er sett av 10 mill. kr årleg til å dekke råvarer som trengst til frukosttilbod. Salderingstiltaket inneber at tilbodet om gratis frukost for elevane fell bort.
- U1: Tilskot til toppidrett (tilbod til toppidrettsutøvarar) - alternativ organisering
Salderingstiltaket omfattar resterande tilskot til Olympiatoppen Vest (7,5 mill. kr) og tilskot til spissa idrettstilbod for potensielle toppidrettsutøvarar (0,75 mill. kr). Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
- U1: Fylkeskommunalt tilskot til Produksjonsskolen Hardanger
Produksjonsskolen gjev alternative tilbod til ungdom med rett som ikkje er i eit opplæringsløp. Målsettinga er å få ungdom tilbake i opplæring eller arbeid. Produksjonsskolen Hardanger vart starta opp hausten 2018. Det er budsjettert med 4,8 mill. kr årleg til tilbodet. Tilbodet er

delfinansiert av statlege midlar ut skuleåret 2020-2021. Tilbodet skal evaluerast hausten 2020. Vidareføring av tilbodet føreset auke i fylkeskommunale midlar med om lag 5 mill. kr. Salderingstiltaket inneber at tilbodet vert teke bort. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.

10. U1: Tilskot til drift av Manger folkehøgskule
Fylkeskommunen eig og driv Manger folkehøgskule. Det er årleg budsjettert med eit fylkeskommunalt tilskot på 1,3 mill. kr. Salderingstiltaket inneber at det fylkeskommunale tiltaket fell bort. Det er sett i gang utgreiing av alternative eigarformer Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
11. U1: Sommarskule/leksehjelp
Sommarskule/leksehjelp er gratis tilbod til elevar og lærlingar i offentleg vidaregåande skule, med målsetting å auke gjennomføringa i vidaregåande opplæring. Det er sett av om lag 1,1 mill kr til tilbodet. Salderingstiltaket inneber at tilbodet om sommarskule/leksehjelp fell bort. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
12. U1: Fagnettverk
Fagnettverka skal identifisere og kartlegge behov for kompetanseutvikling, tilby fagleg-pedagogiske kurs og kompetansetiltak, drøfte og løfte sentrale problemstillingar knytt til utvikling av fagområda og styrke samarbeidet mellom vidaregåande opplæring og arbeidslivet/eksterne kompetansemiljø. Det er i 2020 budsjettert med 6,2 mill. kr til føremålet. Salderingstiltaket inneber ei halvering av løyvinga. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
13. U2: Fylkeskommunalt driftstilskot til internat
Fylkeskommunen eig og driv internat ved tre vidaregåande skular. Det er sett av 2,2 mill. kr årleg til føremålet. Salderingstiltaket inneber at driftstilskotet vert teke bort, noko som kan medføre auka eigenbetaling for elevar som bur på internat. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
14. U2: Ressurs til bibliotekar + stilling koordinator skulebibliotek
Strategisk plan for utvikling av skulebibliotek er planlagt lagt fram til politisk handsaming våren 2021. Som ein del av saka ser fylkesdirektøren det som naturleg å vurdere omfang av skulebibliotektenesta. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
15. U1: YSK/TAF-tilbod
YSK/TAF er eit fire-årig løp som gir studie- og yrkeskompetanse (fagbrev). Vestland fylkeskommune har tilbodet ved fire vidaregåande skular. Årleg meirkostnad ved tilbodet samanlikna med ordinær kostnad ved studiespesialiserande utdanningsprogram er rekna til 16,4 mill. kr. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
16. U2: Rådgjevarressurs (ut over avtalefesta nivå)
Skulane i tidlegare Sogn og Fjordane har over mange år vore styrka med til saman 1 mill. kr årleg til føremålet. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
17. U2: Produksjonsskulen Hyssingen
Produksjonsskulen gjev alternative tilbod til ungdom med rett som ikkje er i eit opplæringsløp. Målsettinga er å få ungdom tilbake i opplæring eller arbeid. Produksjonsskulen Hyssingen, Bergen, vart starta opp i 2015. Tilbodet er finansiert av fylkeskommunale midlar. Det er budsjettert med 8,2 mill. kr til drift av tilbodet ved Hyssingen. Salderingstiltaket inneber at tilbodet vert avvikla. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
18. U2: Fylkeskommunalt driftstilskot til egne fagskular.
Fagskoletilbodet (høgare yrkesfagleg utdanning) er p.t. organisert gjennom to fagskular med fleire undervisningsstader. Fylkestinget har vedteke at fagskulane vert slått saman til ei eining frå 01.01.2022. Fagskoletilbodet er i hovudsak finansiert ved statlege løyvingar. I tillegg gjev fylkeskommunen driftstilskot. I 2020 fekk Fagskulen i Sogn og Fjordane 9,4 mill. kr i fylkeskommunalt tilskot og 17,4 mill. kr i statleg tilskott. Fagskulen i Hordaland fekk fylkeskommunalt tilskott på 11,8 mill. kr og 91,5 mill. kr i statleg tilskot. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing. Fylkesdirektøren vil legge opp til ein prosess der fagskulestyra vert involvert i arbeidet med å få fram konsekvensar av eventuell reduksjon i dei økonomiske rammene for

fagskulane.

19. U2: Vidaregåande opplæring for vaksne
Salderingstiltaket inneber redusert tilbod til vaksne. Tenesta er lovpålagt. Salderingstiltaket inneber at driftsramma vert redusert med 5 mill. kr. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
20. U2: Fylkeskommunalt driftstilskot til landsliner
Fylkeskommunen gir driftstilskot til landslinene med til saman om lag 12 mill. kr. Salderingstiltaket inneber, etter utfasing, reduksjon av tilskotet med 2 mill. kr årleg. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
21. U2: Arbeidslivskontakt
Arbeidslivskontaktressursen styrkar samhandlinga mellom vidaregåande opplæring og arbeid- og næringslivet m.a. i arbeidet med å etablere læreplassar for ungdom. Salderingstiltaket vil kunne verke inn på gjennomføring av vidaregåande opplæring til fag- og sveineprøve. Ressursen er i dag knytt til dei vidaregåande skulane i tidlegare Sogn og Fjordane. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
22. U2: Fylkeskommunalt tilskot til kompetanseutvikling for skuletilsette, kvalitetsutviklingsmidlar vgs
Plan for kompetanseutvikling viser strategiar og tiltak som skal medverke til langsiktig og planmessig utvikling av kompetanse for pedagogisk personale, skuleleiarar, andre tilsette og aktørar i fag- og yrkesopplæringa. Det er budsjettert med om lag 10 mill. kr til føremålet. Salderingstiltaket inneber reduksjon av løyvinga med 2 mill. kr. Kompetanseutvikling er ei lovpålagt oppgåve. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
23. U2: Tilskot til lærebedrifter for lærlingar med meir enn eitt fagbrev
Salderingstiltaket inneber bortfall av tilskot til lærebedrifter for lærlingar med meir enn eitt fagbrev. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
24. U2: Digital pedagogisk ressurs ved dei vidaregåande skulane
Den digitale pedagogiske ressursen skal leggje til rette for pedagogisk bruk av IKT ved dei vidaregåande skulane. Ressursen er i dag knytt til dei vidaregåande skulane i tidlegare Sogn og Fjordane. Salderingstiltaket inneber at ressursen fell bort. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
25. U2: Miljøkoordinator
Miljøkoordinator er eit sosialpedagogisk tiltak ved dei vidaregåande skulane. Miljøkoordinatorane har tre hovudarbeidsområde:
  - førebyggjande arbeid
  - kontaktskapande arbeid
  - sosialpedagogisk arbeid.Salderingstiltaket inneber at ressursen fell bort. Salderingstiltaket krev nærare utgreiing.
26. U0: Redusere driftsløyving til undervisningsutstyr skulane
Driftsløyvinga til undervisningsutstyr på skulane, 6,2 mill. kr, vart i budsjettet for 2020 nytta til saldering, dette som eit eittårig tiltak. Reduksjon av driftsløyvinga til undervisningsutstyr i 2021 inneber at løyvinga vert redusert med 1,4 mill. kr, frå 6,2 til 4,8 mill. kr. Redusert løyving til utstyr vil føre til eit etterslep når det gjeld behovet for innkjøp av nytt utstyr.

3.5 Alternative salderingstiltak: 37 MNOK

I samband med finansutvalet si handsaming av arbeidsdokument 3/20 bad finansutvalet fylkesrådmannen om å synleggjere ytterlegare 100 mill. kr i alternative salderingstiltak. 37 mill. kr av

desse er knytt til opplæring og kompetanse.

Alternative salderingstiltak (37 mill. kr)	2021
Endringar i breidda i opplæringstilbodet - tilbodsvida:	14,8
• <i>Auke plasstalet i klassar, auke oppfyllinga i klassar, dreie tilbodsstrukturen mot studieførebuande utdanningsprogram</i>	9,6
• <i>Redusere tal klassar i kostnadskrevjande utdanningsprogram, t.d. Musikk, dans og drama</i>	1,5
• <i>Ta bort resten av utdanningsprogrammet, t.d. Musikk, dans og drama</i>	3,8
Redusere driftsløyving til undervisningsutstyr skulane	2,5
Ytterlegare reduksjon/bruk av akkumulert disposisjonsfond/resultat 2020 skulane	19,7
Sum alternative salderingstiltak	37,0

Innsparingseffekten av tiltaket «Endringar i breidda i opplæringstilbodet» aukar til 44,3 mill. kr i 2022, 63,6 mill. kr i 2023 og 70 mill. kr i 2024.

Endringar i breidda i opplæringstilbodet – tilbodsvida

- Redusere tal klassar ved å auke plasstalet i klassar, auke oppfyllinga i klassar, dreie tilbodsstrukturen mot studieførebuande utdanningsprogram

Oppfyllingsgraden i klassane er gjennomgåande svært høg. Nokre av tilboda i dei delane av fylket som har minst søkargrunnlag har lågare oppfyllingsgrad. Det er i all hovudsak mindre skular utanfor byar og større sentra. Reduksjon i tal klassar på grunnlag av oppfyllingsgraden kan difor gå ut over tilbod ved desse skulane. Redusert kapasitet og breidde i tilboda ved desse mindre skulane, vil m.a. føre til at ein del elevar truleg må reise lenger, for tilsvarande tilbod ved andre skular. Dette kan også gi auka skyssutgifter for fylkeskommunen. Omsynet til kjønnsbalansen, det å gje tilbod som er attraktive for begge kjønn, er også krevjande allereie i dag.

Ein reduksjon i tilboda betyr også at fylkeskommunen bør føre ei strengare linje for oppretting av halve klassar. Desse tilboda er kostbare, men bidrar i distrikta til at fylkeskommunen tilfører regionalt og lokalt arbeidsliv god og riktig kompetanse. Denne rolla som samfunnsutviklar kan i mindre grad bli oppfylt om tilbod i distriktet blir lagt ned eller redusert.

Yrkesfagtilbod er generelt meir kostnadskrevjande enn studieførebuande tilbod. Ei mogeleg tilpassing av reduksjon i ramma for opplæringstilbodet vil difor kunne vere å dreie tilbodsstrukturen slik at fylkeskommunen tilbyr fleire plassar på studieførebuande enn yrkesfag, samanlikna med dagens struktur. Ei slik dreining av opplæringstilbod vil få konsekvensar, men korleis søkarar og næringsliv vil respondere på dette, veit vi ikkje per no. Dersom kapasiteten på yrkesfag går ned, kan elevar som ikkje ønsker studieførebuande utdanningsprogram bli pressa over dit, gitt at dei søker desse utdanningsprogramma. Ved søkinga til skuleåret 2020/21 viser det seg at 65% av dei som hadde yrkesfag på 1. ønske, berre søkte yrkesfaglege utdanningsprogram. Ei dreining av tilbodsstrukturen mot studieførebuande utdanningsprogram vil kunne gje mangel på relevant arbeidskraft.

Ein reduksjon i yrkesfagtilbod vil potensielt kunne ha påverknad på gjennomføringsgrad i vidaregåande opplæring, om elevane får tilbod om eit lågt prioritert ønskje. Tilbod om lågare ønskje kan potensielt også auke tal elevar som gjer omval. Elevane har rett til dette, men det medfører også auka kostnadar for skuleeigar.

Auka plasstal i klassar og strengare krav til oppfylling i klassar vil kunne gje økonomisk innsparing som følgje av reduksjon i klassetalet. Det er som følgje av tiltaket lagt til grunn ein reduksjon med 15 klassar frå hausten 2021 og ytterlegare 10 klassar frå hausten 2022. Reduksjon i klassetalet må nærare utgreiast som del av saka om opplæringstilbodet.

- Redusere tal klassar i kostnadskrevjande utdanningsprogram

Dei studieførebuande utdanningsprogramma skal kvalifisere ungdom til vidare studiar. Fylkeskommunen har i dag studieførebuande tilbod innan idrettsfag, kunst, design og arkitektur, medium og kommunikasjon, musikk, dans og drama og studiespesialisering. Musikk,

dans og drama er det mest kostnadskrevjande studieførebuande utdanningsprogrammet, dette gjeld særskilt musikktilbodet som krev stor grad av einetimar. Kostnad pr klasse i musikk er om lag det dobbelte av kostnaden ved ei ordinær studiespesialiserande klasse. Å ta bort musikktilbodet ved ein skule og i staden utvide tilbodet på studiespesialiserande utdanningsprogram, kan stipulerast til ei årleg netto innsparing på om lag 5 mill. kr. Vestland fylkeskommune har skuleåret 2020-2021 tilbod i musikk ved fire skular. Ei eventuell nedlegging av musikktilbodet på to skular er stipulert til ei innsparing på 3,3 mill. kr i 2021 og 10 mill. kr i 2024 når alle tre åra av tilbodet er fasa ut. Det er i salderingstiltaket lagt til grunn at tilbodet vert fasa ut, med full økonomisk effekt frå 2024.

Ei eventuell nedlegging av resten av tilbodet på Musikk, dans og drama er stipulert til ei innsparing på 3,8 mill. kr i 2021 og 25 mill. kr i 2024 når alle tre åra av tilbodet er fasa ut.

Ei eventuell nedlegging av tilbod på musikk, dans og drama vil kunne gi høgare oppfylling på andre studieførebuande utdanningsprogram. Samtidig vil ein ta bort mogelegheita for elevar med motivasjon for, og ferdigheiter innan musikk på eit høgare nivå til å utøve dette i eit dedikert treårig løp. Ettersom karakterpoenga hos elevane som går på MDD er høge, er det ikkje grunnlag for å seie at ein reduksjon i tilbodet på MDD vil føre til lågare gjennomføring. Om fylkeskommunen ikkje gir tilbod innan t.d. musikk, dans og drama, må fylkeskommunen kjøpe plassar i andre fylke for elevar som søker dette utdanningsprogrammet utanfor eige fylke. Dette kan påverke netto innsparing ved å redusere eller ta bort tilbodet.

Vidare utgreiing av eventuell reduksjon i kostnadskrevjande utdanningsprogram må skje i samband med saka om opplæringstilbodet

Vidare utgreiing av alternative salderingstiltak må skje i samband med saka om opplæringstilbodet

Redusert premiesats i Statens pensjonskasse – 54 mill. kr

I arbeidsdokument 3/20 frå fylkesrådmannen til finansutvalet heiter det m.a.:

“Redusert premiesats i Statens pensjonskasse

I brev av 29.05.2020 har SPK gjeve ein prognose for pensjonspremien i 2021. Prognosen er 12,13 % (inklusive 2 % medlemsdel). For 2020 var tilsvarande prognose 15,15 %. Det vil seie ein reduksjon på over 3 prosentpoeng. Det pedagogiske personalet er medlemmer i Statens pensjonskasse og reduksjonen vil på denne måten få utslag innanfor Opplæring og kompetanse. Innsparinga utgjer om lag 54 mill. kr for sektoren.

Fylkesrådmannen har så langt ikkje forslag om å trekkje desse midlane ut frå budsjettamma til Opplæring og kompetanse, eller å disponere midlane til spesifikt formål. Ein vil koma nærare attende til dette når sektorane presenterer eit fullstendig og saldert driftsbudsjett i møte i finansutvalet i september. Fylkesrådmannen vil understreke at sjølv om reduksjonen i pensjonspremien på denne måten ligg udisponert innanfor ramma til Opplæring og kompetanse, vil det framleis vere behov for salderingstiltak også innanfor denne sektoren.”

Finansutvalet gjorde m.a. følgjande vedtak ved handsaminga av arbeidsdokumentet:

“Finansutvalet viser til reduserte kostnadar som følgje av lågare pensjonspremie innanfor Opplæring og kompetanse, og vil vurdere disponering av dette i budsjettprosessen.”

Fylkesdirektøren ber om at det blir vurdert om midlane kan nyttast til saldering av opplæring og kompetanse.